

REIN KASK – in memoriam

16.11.1926–†17.11.2017

Eesti põllumajandusteadust tabas 17. novembril raske kaotus. Päev pärast oma 91-ndat sünnipäeva lahkus meie seast mullateadlane, põllumajandusdoktor Rein Kask. Ta sündis 16. novembril 1926. aastal Tallinnas, kuid oma lapsepõlveaastad veetis Tartumaal (hilisemal Jõgeva-maal) Kudina vallas. Maarja-Magdaleena algkooli lõpetas

1941. a. millele jätkuks õppis Uuemõisa Põllumajandustehnikumis. Lõpetas selle 1945 nooremagronoomina ja jätkas edasiõppimist Tartu Riikliku Ülikooli põllumajandusteaduskonnas – lõpudiplom 1949. aastast.

Üliõpilasena (1947) alustas tööd laborandina tolle-aegses Eesti Teaduste Akadeemia Põllumajanduse Instituudis, kuhu jäi esialgu vanemlaborandina tööle ka pärast ülikooli lõpetamist. Juba 1950. aastal edutati ta nooremaks teaduslikuks töötajaks mullateaduse alal. 1955. aastal valmis Rein Kask esimene väitekiri teemal "Mulla vee-erosiooniprotsessist Eesti NSV-s ja selle vastu võitlemise võimalikest võtetest", mille eduka kaitsmise järel omistati talle 1956. a põllumajandusteaduste kandidaadi teaduslik kraad. Samal aastal asus tööle Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituuti, kus töötas aastatel 1956–1960 teaduri ja vanemteadurina. 1960. aastal valiti Rein Kask instituudi mulla uurimise osakonna juhatajaks. Pingsa töö tulemusena valmis 1973 a. järgmine väitekiri teemal "Eesti NSV põllumajanduskõlvikute agromullateaduslik iseloomustus ja hindamine", mille kaitsmise (1974) järel omistas Kõrgem Atestatsioonikomitee (VAK) talle 1976 aastal põllumajandusteaduste doktori kraadi. Tolleaegse tava järgi oli väitekirja kaitsmine vaevarikas, mitmeetapiline ja aegavõttev. Kulus enne aastaid, kui valminud väitekiri ja selle kaitsmine ka Moskvast lõpliku kinnituse sai. Hiljem on põhjendatud seda dissertandile närvesöövat venitamistaktikat suurte rahaliste raskustega riigis. Kehtis ju kord, mille järgi kraadi omamise järel palk tõusis märgatavalt. Riigis ei suudetud (või ei tahetud) palga maksmise korda muuta, lihtsam oli kraadide väljaandmisega venitada.

Põllumajandusdoktor Rein Kask töötas osakonna juhatajana aastatel 1960–1988. Siis kadus stabiilsus Eesti teadusasutustes ja nii ka Sakus. Algasid lõputud struktuurimuudatused ja ümberkorraldamised, liitmised ja lahutamised. Selles muutuste veskis töötas Rein Kask sektori juhatajana (1988–1994), agroökoloogia osakonna juhtivateadurina (1994–1996) ja lõpuks vanemteadurina (1996–2001).

Rein Kask on teinud uurimusi muldade süstemaatika ja diagnostika, geneesi, evolutsiooni ja erosiooni, mullaviljakuse ja -kaitse, maa hindamise, põllumaa kasutamise ning mullastiku kaardistamise kohta. On üks NSV Liidu muldade erosiooni kaardi ja monograafia autoritest ning Eesti mullastiku suuremõõtkavalisele kaardistamisele alusepanijaid. Ta on koostanud Eesti maahindamismetoodika ja -hindamistabelid. Avaldanud trüki üle 300 teadusartikli sh arvukad publikatsioonid Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudi teadustööde kogumikes, Eesti Geograafia Seltsi aastaraamatutes, Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi ajakirjas Agraarteadus jt väljaannetes. Rein Kask on 17 iseseisva väljaande – raamatu või brošüüri – autor või kaasautor. Nimetada võiks siin järgmisi: "Mullastikukaardi koostamine" (1951, koos A. Pihoga), "Eesti NSV muldade määraja (1957), Eesti NSV mullaerimite iseloomustus. Juhend mullastiku kaardistajale" (1960, koos A. Pihoga), "Juhend põllumajandusmaa hindamiseks tsonaalse meetoodika alusel" (1965), "Vene-Eesti mullateaduse sõnastik" (1971, autoreid), "Eesti NSV maafond ja selle põllumajanduslik kvaliteet" (1975), "Mullateaduse õpik" (1976, koostaja ja autoreid), "Teaduslikult põhjendatud maaviljelussüsteem ENSV-s" (1983, autoreid), "Mullateadus" (1987, koos H. Tõnissoniga), "Eesti NSV muldade süstemaatiline nimestik ja lühidiagnostika" (1988), "Eesti mullad" (1996). Loomulikult on igal väljaandel või avaldatud artiklil oma mõju ja tähtsus. Ometi tahaks eriliselt esile tõsta viimati nimetatud raamatut, mis kujutab endast Rein Kase elu jooksul tehtud teadustöö põhjalikku kokkuvõtet. Jõudis see tänulike lugejateni juba ajal, mil põllumajandusteadus oli sattunud kroonilisse alafinantseerimise ajajärku. Vaid tänu põllumajandusministeeriumi kõrgete ametnike (I. Tupits, O. Tamberg) mõistvale suhtumisele leiti selle raamatu väljaandmiseks rahastus. Raamatule annavad hinnalise lisaväärtuse autori enda pildistatud väga kvaliteetsed värvusfotod.

Põllumajandusdoktor Rein Kask oli Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi liige, kellele, tema töist panust põllumajandusteaduse edendamisse arvestades, määrati elutööpreemia (1999) ning aastal 2006 valiti ta seltsi auliikmeks. Rein Kask oli ka kauaaegne Eesti Geograafia Seltsi tegevliige. Eesti impeeriumisse kuulumise ajal on ta olnud Üleliidulise Mullateadlaste Seltsi liige, Üleliidulise Põllumajandusteaduste Akadeemia (VASHNIL) Lääneosakonna maaviljeluse, mullateaduse ja agrokeemia sektsiooni liige ning aseesimees.

Rein Kask mäletame printsiipiaalse teaduslike seisukohtade kaitsjana, oma erialale täielikult pühendunud sihikindla teadlasena, kes oli aga kõige selle kõrval ka tubli pereinimene, kolme poja isa, pidas lugu aiatööst, kalapüügist ja malemängust.

Olgu muld, mida ta ju läbi-lõhki tundis, talle kerge.

PS. Rein Kase elukäik sisaldas ka mõningaid vähetuntud seiksid, mis olid tingitud pöördelistest ajaloolistest sündmustest, millega meie kodumaal tuli silmitsi seista. Okupatsioonid ja mobiliseerimised teise maailmasõja ajal tingisid olukorra, kus normaalse elu jätkamiseks pärast sõda, tuli oma sünniaega dokumentides muuta nii, et see ei tekitaks vööras võimuse

asjatuid küsimusi. Sellest tulenevalt ei olnud Rein Kase tegelik sünniaasta mitte 1928 nagu seisab kõikides pärast sõjaaegsetes dokumentides ja teatmeteostes vaid 1926.

Ants Bender